

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

**BOSHLANG‘ICH PROFESSIONAL TA‘LIMNING
FAN DASTURI**

Fan dusturi nomi:

Tarbiya fani

Ajratilgan soat:

60

Toshkent – 2020

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKA XALQ TA’LIMI VAZIRLIGI,
RESPUBLIKA TA’LIM MARKAZI TOMONIDAN ISHLAB CHIQLIGAN
VA TASDIQLANGAN DASTUR ASOSIDA ISHLAB CHIQLDI.**

Tuzuvchi: D.Raxmatova

Chilonzor tumani 2 son kasb-hunar maktabi
“Davlat va huquq asoslari” fani o‘qituvchisi

Taqrizchi: _____

1. O'quv dasturi umumiy talablari

Dastur nomi	Tarbiya fani
Ajratilgan soat	60
Mavzular soni	44
Dasturning maqsadi	Vatanga muhabbat va sadoqat ruhida tarbiyalash, o'quvchilar qalbi va ongiga ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot g'oyasining mohiyatini singdirish, ularning ma'naviy dunyosini boyitish va mafkuraviy immunitetini, tayanch va fanga oid kompetentsiyalarni shakllantirishdan iborat.
O'zlashtirish natijalari	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ma'naviy tahdidlarni anglaydi va baholaydi; ✓ ma'naviy, ruhiy va intellektual kamolotga intiladi; ✓ o'zini-o'zi nazorat qila oladi; ✓ daxldorlikni his etadi va faol ishtirok etadi; ✓ o'zining fuqarolik burch va huquqlarini biladi. ✓ sog'lom fikrga ega bo'ladi, muammolarni echa oladi; ✓ vatan oldidagi huquq, burch, majburiyatlarini biladi va amal qiladi; ✓ kommunikativlik, liderlik qobiliyatini namoyon qiladi; ✓ maqsadlarini amalga oshirish uchun ilmiy savodxonligini namoyon qiladi; ✓ faol fuqarolik pozitsiyasiga ega bo'ladi; ✓ muvaffaqiyatli ijtimoiy hayotga tayyorligini namoyon qila oladi;
Bilimlar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Insonning jamiyatdagi o'rni. ✓ SHaxsning shakllanishida diniy tarbiya va diniy tasavvurlar. ✓ Jamiyat rivojiga insonlarning ta'siri. ✓ Fuqarolik mas'uliyati va daxldorlik. ✓ Vatan olidagi burch va mas'uliyat. ✓ YOshlar uchun yaratilgan umummilliy imkoniyatlar. ✓ Halollik va adolat bilan hayot kechirish – oliyanob fazilat. ✓ Do'stlik va bag'rikenglik. ✓ Ma'naviy xavfsizlik. ✓ Jahon axborot tarmog'idagi tahdidlar! ✓ Iroda, mustahkam ishonch – kuchli ma'naviyat kafolati. ✓ Korrupsiyasiz – jamiyat quramiz. ✓ Inson ma'naviyatida etika va estetikaning o'rni. ✓ O'zlikni anglash. ✓ Oila ma'naviyati ✓ Obod yurt doim farovondir. ✓ Milliy an'ana va qadriyatlar – millat ko'zgusi. ✓ Muloqot va o'zaro munosabatlarda tarbiyaning

	<p>o'ri.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ma'rifat – bilimlilik va ezgulik yo'li. ✓ Hozirgi davrda davlat va din munosabatlarida inson omilining o'ri. ✓ O'zbekistonning xalqaro terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashdagi o'ri. ✓ Tariqatchilik. Tasavvuf ta'limoti. ✓ Mafkuraviy immunitet, milliy va umuminsoniy qadriyat, axloq-odob, «ommaviy madaniyat»ning inson tafakkuriga va ma'naviyatiga ta'siri.
Ko'nikmalar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Odob-axloq (kiyinish, muomala, muloqot, jamoat joylarida o'zini tutish) madaniyatiga ega bo'ladi; ✓ milliy va umuminsoniy qadriyatlarni angelaydi va hurmat qiladi. ✓ Oila, jamiyat, Vatan oldidagi burch hamda mas'uliyatni angelaydi va ularga rioya qiladi; ✓ Vatan ravnaqi yo'lida jismoniy va intellektual imkoniyatlarini safarbar eta oladi; ✓ milliy va diniy munosabatlarda bag'rikenglikni o'zida namoyon eta oladi; ✓ hissiyotlarga berilmaydi, har qanday jarayonda aql bilan ish yuritishga harakat qiladi; ✓ milliy o'zlikni angelaydi va unga munosib bo'lishga harakat qiladi; ✓ millatlararo hamjihatlik va diniy bag'rikenglikni o'zida namoyon eta oladi; ✓ shaxsiy va ijtimoiy munosabatlarda sog'lom-ma'naviy muhitni shakllantiradi; ✓ yaxshi va yomon xatti-harakatlarni farqlaydi, ularga fikrini bayon eta oladi; ✓ yon-atrofida bo'layotgan voqea-hodisalarga munosabat bildiradi; ✓ O'zbekistondagi demokratik islohotlar va dunyoda kechayotgan ma'naviy-mafkuraviy jarayonlarga munosabat bildiradi; ✓ ma'naviy tahdidlarni angelaydi va baholay oladi; ✓ turli ma'naviy tahdidlar va mafkuraviy xurujlarni angelaydi va to'g'ri baholay oladi, munosabat bildiradi; ✓ mamlakatimizdagi ma'naviy-mafkuraviy jarayonlarda ishtirok etish va baholashda faol fuqarolik pozitsiyaga ega; ✓ tinchlik va osoyishtalikning qadriga etadi va ta'minlanishiga hissa qo'sha oladi;
O'quv rejasiga muvofiq bog'liq bo'lgan boshqa o'quv fanning nomi	Ma'naviyat asoslari, Milliy istiqlol g'oyasi, Dinshunoslik
O'qitishni tashkiliy shakli	<p>N – Nazariy ta'lim;</p> <p>A – Amaliy ta'lim;</p> <p>NA – Nazariy va amaliy ta'lim birgalikda tashkil</p>

	etiladi;
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhda belgilangan o'qitish tili asosida
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash	YOzma, og'zaki, savol-javob, test, amaliy topshiriq

2. O'quv dasuri mazmuni

No	Mavzular nomi	Jami	O'qitishni tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
1.	Yoshlar va jamiyat	26	N,A	9
2.	Inson ma'naviyati va o'zlikni anglash	4	N	1
3.	Inson jamiyat a'zosi	15	N,A	5
4.	Shaxs-jamiyat-davlat va din munosabatlari	15	N,A	5
	Jami	60		20

I BOB. YOSHLAR VA JAMIYAT (26 soat)

Jamiyat. SHaxsning jamoa bo'lib yashash ehtiyoji. Jamiyatda sog'lom mustaqil fikrga ega bo'lish zarurati.

Insonning jamiyatdagi o'rni. Inson imkoniyatlari. Inson baxti. Men badavlat bo'lishga intilaman. Farovon yashashim uchun nima qilishim kerak? Mening maqsadlarim farovonligim va hotirjamligini ta'minlaydimi?

Trenning mashg'uloti. D.Defoning "Robinzon Kruzo" va R.Kiplinning "Maugli" asari qiyosiy tahlili asosida.

SHaxsning shakllanishida diniy tarbiya va diniy tasavvurlar. Teologik va materialistik qarashlarning jamiyat rivojiga ta'siri

Dunyo dinlari g'oyalarida insonparvarlik. Jahon va milliy dinlarda insoniylik, yaxshilik qilish, ezgulik, ma'rifiylik masalalarining yoritilishi. Jamiyatda va inson hayotidagi dinning o'rni va vazifalari.

Diniy manbaalarning shaxs tarbiyasiga ta'siri. Muqaddas kitoblar va ulardagi yaxshilik, odob axloq, rahmdillik, o'zgani dilini og'ritmaslik, samimiylik, kechirimlilik, halollik, sadoqat, iroda, imon-e'tiqod.

Jahon dinlarida ilm olishga targ'ib qilinishi.

Ilm-hunarning afzalligi.

Jamiyat rivojiga insonlarning ta'siri. Jamiyat rivojida mening o'rnim. Inson manfaatlari va huquqlarining amalga oshirilishida burch va mas'uliyatlarning uyg'unligi. Tartibli va tadbirli insonlarning fazilatlari. Menda qaysi fazilatlar mavjud?

Fuqarolik mas'uliyati va daxldorlik. YUksak ahloqiy fazilatlar – atrof-muhitga e'tiborli bo'lish. Jamiyatda bo'layotgan voqea, hodisa va jarayonlarga daxldorlik. Jamoat ishlarida faol ishtirok etish. Faol fuqarolik.

Trenning mashg'uloti. Mening fuqarolik burchim va majburiyatim.

Vatan oldidagi burch va mas'uliyat. Ma'rifatlilik tinchlik – asosi. Burchni anglash. Kim lider bo'ladi?

Trenning mashg'uloti. Men Vatanim kelajagini qanday tasavvur qilaman, mening o'rnim qayerda bo'ladi?

Xalq boyligi. Moddiy va nomoddiy ne'matlar. Jamoat mulki. Qo'pchilikning haqqi. Tejamkorlik jamiyat boyligi. Nimani va qanday tejash kerak?

YOshlar uchun yaratilgan umummilliy imkoniyatlar. Ruhiy va moddiy olam. Xalqimizning asrlar davomidagi orzu maqsadlari. Islohatlarni amalga oshirishda mening o'rnim.

Trenning mashg'uloti. Kelajakka sarmoya qanday qo'yiladi?

Halollik. Milliy qadriyatlarimizda halollik haqida. Halollik – xotirjamlik asosi. Halollik va adolat bilan hayot kechirish – oliyjanob fazilat.

Do'stlik va bag'rikenglik. Millatlararo do'stlik. Do'stlikning qadri. Do'stlikning boshlanishi va chegarasi. Do'stlik odobi va mas'uliyati.

Til bilgan - el biladi. Xorijiy til o'zbek madaniyatini olamga yoyish omili. Xorijiy tilni o'rganishimdan maqsad.

Ma'naviy xavfsizlik. Ma'naviy tahdidlar. Insonning ma'naviy – tahdidlarga qarshi kurashi. Ma'naviy tahdidlarning jamiyat va inson hayotiga ta'siri. O'zbekiston - ma'rifiy dunyo bilan hamkorlik tarafdori.

Tinchlik uchun barcha mas'ul. Ekstremizm va terrorizmning jamiyat hayotiga tahdidi.

Jahon axborot tarmog'idagi tahdidlar! Missionerlik va e'tiqod ovchilari. "Ommaviy madaniyat", Global tarmoq qalloblariga munosabat.

Kiber makon va biz. "Flesh mob va sel'fi"ning jamiyat va yoshlar tarbiyasiga ta'siri. Internetga qaramlik belgilari. Virtual muloqot vositalarining salbiy jihatlari.

Axborot asri tahlikalari. Jahon axborot tizimidagi tahdidlarga qarshi kurash. Global tarmoqdagi g'oyaviy xurujlarning oldini olish.

Befarqlik va uning oqibatlari. E'tibor va shaxsiy munosabat. Jamiyat rivojiga salbiy ta'sir etadigan omillar. Befarqlik. "Menga nima?", "Ishing bo'lmasin" kabi illatlarning oqibatlari.

Iroda, mustahkam ishonch – kuchli ma'naviyat kafolati. Mafkuraviy immunitet, mustahkam iroda va sog'lom dunyoqarash. Nomaqbul odatlardan xalos bo'lish zarurati. Ahillik, havas va xayrixohlik fazilatlar.

Korrupsiyasiz – jamiyat quramiz. O'zbek adabiyotida odil huqumdor g'oyalarining yoritilishi. Insonlar o'rtasidagi huquqiy munosabatlarning milliy qadriyatlar asosida shakllanishi.

Trenning mashg'uloti. Korrupsiya jamiyat kushandasi. Birrovninh haqqi.

Sog'liging o'z qo'lingda. Sog'liq uchun zararli illatlar. Sog'likni saqlash mas'uliyati. Tibbiy madaniyat va gigiena.

Inson ma'naviyatida etiketning o'rni. Etiketning oltin qoidalari. His tuyg'ularini boshqarish. Jamoat joylarida o'zini tuta bilish; turli marosim, tantanalarda va dasturxon atrofida o'tirish qoidalari.

Rasmiy va norasmiy uchrashuvlarda o'zini tutish. Savol berish, suhbat va munozara qilish madaniyati.

Nafosat (estetika) va ma'naviyat. Nafosat va uning ma'naviy mezonlari. Muloqot madaniyati. So'z san'ati. Notiqlik san'ati. Nafosatning inson ma'naviyatiga ta'siri.

II BOB. INSON MA'NAVIYATI VA O'ZLIKNI ANGLASH (4 soat)

O'zlikni anglash. SHaxs imidji. Imidjning inson ma'naviyatidagi o'rni. Kiyinish madaniyati. Orastalik. Ish joyi va tashkilot imidji.

Insonning jamiyatdagi o'rni. Inson ma'naviyati va inson tabiati. Inson imkoniyatlari. Inson baxti. Inson va uning qadr-qimmati, sha'ni oliy qadriyat sifatida.

Oila ma'naviyati. Oila tarbiyasi - ma'naviy kamolot poydevori. Oila - muqaddas dargoh. Ota-ona va farzand munosabatlari. Oilada mehr-muruvvat tuyg'usining shakllanishi. Mustahkam oila ma'naviyati.

III BOB. INSON JAMIYAT A'ZOSI (15 soat)

Insoniylik ulug' fazilat. Insoniylik, mehr-shafqat, oliyanoblik, bolajonlik, oilaparvarlik xalqimizga xos bo'lgan fazilatlar

Obod yurt doim farovondir. Tozalik dillarni ravshan qilib, g'uborlarni ketkazadi. Xalqimiz orasida o'zaro mehr-oqibat, hamjihatlik, beg'araz yordam va mehr-muruvvat kabi ezgu fazilatlarni tarbiyalash.

Trenning mashg'uloti. Yurtni obod qilaman degan kishi, o'zi obod bo'ladi.

Milliy an'ana va qadriyatlar – millat ko'zgusi. Milliy an'analarning shaxs ma'naviyatini yuksaltirishdagi o'rni. Milliy qadriyatlarni yuksaltirish.

Oila – muqaddas qo'rg'on. Oila farovonligi mamlakat taraqqiyotining asosi. Oila jamiyat poydevori.

Amaliy mashg'ulot. Oilaviy an'analar va umrboqiy qadriyatlar. oiladagi axloq me'yorlari shakllanishiga eng ko'p ta'sir ko'rsatadigan omillar, mahallaning ta'siri.

Master klass. Oila oldidagi majburiyatlarni, qanday amalga oshira olaman. Inson tadbirkorlik ma'naviyatini yuksalishida oilaning o'rni. Oilaviy an'analar (oilaviy tadbirkorlik, kasb hunar) mening oila oldidagi ma'suliyat va burchim.

Trenning mashg'uloti. Saodatmand oila. Oilada sog'lom muhitni yarata olish ko'nikmalariga ega bo'lish, to'g'ri qaror qabul qilish saboqlari.

Muloqot va o‘zaro munosabatlarda tarbiyaning o‘rni. Tanishish va munosabat o‘rnatish qoidalari.

Trenning mashg‘uloti. So‘z haqiqatning soyasi va parchasidir. Inson har doim rost so‘zlashi, odamlar orasida o‘zining hurmatini adolatli va rostgo‘yligi bilan himoya qila olishi.

Ma‘rifat – bilimlilik va ezgulik yo‘li. Bilimli avlod – buyuk kelajak kafolati. Ilmu ma‘rifat insonni yuksaklikka ko‘taradi.

Trenning mashg‘uloti. Dunyoda ilmdan boshqa najot yoq.

Ma‘naviy meros qudrati. Xalq og‘zaki ijodi, ajdodlarimizning boy merosida farzand tarbiyasi.

Amaliy mashg‘ulot. Bobolarning pand nasihatlarini, momolarning ko‘ngil bitiklari

Yaxshilikka intilish. Har bir ishdan yaxshilik qidir. Fikrning sog‘lomligi yaxshi ishlarning bardavomligi. Fikringni sof saqla.

Trenning mashg‘uloti. Har bir ishda hayr bor.

IV BOB. SHAXS – JAMIYAT - DAVLAT VA DIN MUNOSABATLARI (15 soat)

Hozirgi davrda davlat va din munosabatlarida inson omilining o‘rni.

Biz muqaddas dinimizni zo‘ravonlik va qon to‘kish bilan bir qatorga qo‘yadiganlarni qat‘iy qoralaymiz, ular bilan hech qachon murosa qila olmaymiz.

SHaxslar o‘rtasidagi munosabatlar va din. Dinning jamiyatdagi ijtimoiy funksiyalari.

SHaxs dunyoqarashini shakllanishida, shaxsning ijtimoiy mansubligini belgilashda, yangi ijtimoiy muhitga moslashishda, ota-onalar, farzandlar, qo‘ni-qo‘shnilar, qarindosh-urug‘lar va hatto boshqa dinga e‘tiqod qiluvchilarga nisbatan bo‘ladigan munosabatlarni tartibga solishda, kishilarning xulq-atvorini nazorat qilishda, tasalli berishda dinning vazifalari.

O‘zbekistonning xalqaro terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashdagi o‘rni.

O‘zbekistonning terrorizmga qarshi kurashdagi milliy strategiyasi. Afg‘oniston muammosini hal etish bo‘yicha O‘zbekistonning tashabbusi. O‘zbekistonning Markaziy Osiyoda barqarorlik ta‘minlanishidagi o‘rni.

Trenning mashg‘uloti. **Global xavfsizlikni ta‘minlashning muhim sharti.**

Mintaqaviy mojarolar O‘zbekistonning xavfsizligiga qanday tahdid solishi mumkin?

Tariqatchilik. Tasavvuf ta‘limoti. Adashgan so‘fiy guruhlariga xos xususiyatlar. Tasavvuf va soxta tariqatchilik o‘rtasidagi farq.

Trenning mashg‘uloti. Tasavvufning asl mohiyatini buzib talqin qilish qanday oqibatlarga olib keladi? Bu faoliyat islom dini ta‘limotiga to‘g‘ri keladimi?

Din va madaniyat. Dinning madaniy hayotdagi o'рни. Islomssivilizatsiya markazlarining tashkil etilishi. Madaniy qadriyatlarni saqlash va ko'paytirish, ilmiy-ma'naviy merosni nasldan naslga qoldirish kabi vazifalarni amalga oshirishda dinning ta'siri.

Trenning mashg'uloti. Dinning fan texnika rivojiga ta'siri.

Trenning mashg'uloti. Islom madaniyat poytaxtlarining ma'rifiylikni targ'ib qilishdagi o'рни. ISESCO xar yili musulmon mamlakatlaridagi uchta shaharni Islom madaniyati poytaxti deb e'lon qiladi.

Zamonaviy axborot tarmoqlari va din omili. Din va kinematografiya. Din va badiiy adabiyot. Virtual messenjerlar va ulardan turli ekstremistik oqimlarning foydalanishi. O'zbekistonda axborot xurujlarining oldini olish bo'yicha harakatlar.

Trenning mashg'uloti. Mafkuraviy immunitet, milliy va umuminsoniy qadriyat, axloq-odob, «ommaviy madaniyat»ning inson tafakkuriga va ma'naviyatiga ta'siri. Xozirgi kunda mafkuraviy immunitetga bo'lgan muhtojlik va uni insonlar qalbi va ongiga shakllantirish yo'llari.

Missionerlik va prozelitizmning yoshlar ongi va kelajagiga ta'siri. Xalqaro missionerlik uyushmalari. Missionerlik geosiyosiy o'yinlar quroli sifatida. Missionerlik va prozelitizmning millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglikka salbiy ta'siri.

Trenning mashg'uloti. Bugungi kunda ijtimoiy-siyosiy keskinliklar, qurolli mojarolarning aksariyati 10-40-parallel ichidagi mamlakatlarda ro'y bermoqda. Bularning sababi nima deb o'ylaysiz?

Diniy bag'rikenglik madaniyati va konfessiyalararo muloqot. Diniy bag'rikenglik madaniyatini shakllantirish zarurati. O'zbekistondagi ommaviy axborot vositalarida diniy bag'rikenglik madaniyatining targ'ib qilinishi. Diniy tashkilotlarning nashrlari va OAVdagi chiqishlari.

Trenning mashg'uloti. "Keng fe'l, ketmas davlat bersin" degan tilakni qanday tushunasiz? "Keng fe'llik" degan tushuncha bilan "bag'rikenglik" tushunchasining o'rtasida qanday bog'liqlik bor?

Trenning mashg'uloti. **Kelajakka yo'l.** Katta xayot ostonasida (bo'sag'asida)